

PREHISTÒRIA (1er quadrimestre)

Rafael Mora Torcal

Departament de Prehistòria

Horari classes - Grup 1: Dimarts i Dijous, 11.30-13.00
 - Grup 3: Dimarts i Dijous, 19.30-21.00

Horari de Despatx: - Dimarts i Dijous de 10 - 11
 - Dimarts i Dijous de 18 - 19

OBJECTIUS

- L'assignatura de Prehistòria pretén donar una visió general de la història de la humanitat, des de llurs orígens fins a les primeres economies agrícoles.
- Donar les bases sobre les que es sustenta l'evolució del gènere *Homo*: conceptes biològics i culturals.
- Sensibilitzar a l'estudiant dels criteris que defineixen als grups humans, així com de les diverses formes en que s'organitzen social i econòmicament.

TEMES

1. Definint la disciplina: El concepte d'Història, Prehistòria, Arqueologia i Antropologia.
2. Com evolucionen les espècies.
3. Com hem d'aproximar-nos a l'estudi dels primers homínids.
4. Homínids i Pànids. Filiació entre Homo, Ximpanzé i Goril·la. Models biogeogràfics, anatomia comparada i biologia molecular.
5. Una adaptació bàsica: la locomoció bípeda. Modificacions anatòmiques que es produeixen. Hipòtesi sobre l'origen del bipedisme: per què i per a què?
6. Homínids entre 9 i 4 ma. Àfrica de l'Est vs Àfrica del Sud. *Sahelanthropus*, *Orrorin* i *Ardipithecus*.
7. Homínids: *Australopithecus*, *Paranthropus* i *Kenyanthropus*.
8. El gènere *Homo* i els esquemes cladístics que es generen.
9. Els primers homínids i el seu comportament: Patrons ecològics, climàtics i culturals.
10. Definint el concepte d'humanitat. Els primers instruments lítics.
11. Els primers jaciments arqueològics. L'Olduvaià: Registre fòssil a Olduvai i Koobi Fora. Comportament socio-econòmic dels primers homínids.
12. El gènere *Homo* i l'expansió pel Vell Món. Problemàtica taxonòmica: *H. Ergaster*, *H. Antecessor*, *H. Erectus* y *H. Heidelbergensis*. La instal·lació a Europa.

13. Homínids fora d'Àfrica. Models de gestió de l'espai i el paper del foc.
14. Les proves fòssils de les primeres ocupacions al continent euroasiàtic.
15. L'*Homo Neanderthalensis* i la seva anatomia: un exemple d'especialització al medi ambient. Innovacions tecnològiques, estratègies econòmiques i manifestacions simbòliques.
16. L'*Homo Neanderthalensis* i les estratègies tecnològiques desenvolupades. La desaparició del Neandertal: hipòtesis i problemàtica.
17. La transició cap a l'*Homo sapiens*. El model monogenètic i el model multirregional. La genètica en la evolució humana.
18. L'Homo modern. Llegat cultural: art i tecnologia (indústria, enterraments, seriació crono-cultural). Un món complex: organització social i econòmica. La implantació de l'Homo Modern fora d'Àfrica: Europa, Àsia, Oceania i Amèrica.
19. Els últims caçadors: Paleolític Superior Final, Mesolític i Neolític: Ruptura o continuïtat.
20. Orígens dels Neolític: problemàtica sobre el desenvolupament de l'economia de producció. El concepte de Neolític. Problemàtica sobre el seu enquadrament cronològic i definició.

RECURSOS MULTIMÈDIA

1. Cd-Rom "Los orígenes del Hombre". Aula d'Informàtica de la Facultat de Lletres.
2. Cd-Rom "Olduvai". Aula d'Informàtica de la Facultat de Lletres.
3. Cd-Rom "Human evolution". Aula d'Informàtica de la Facultat de Lletres.

BIBLIOGRAFIA

- ARSUAGA, J.L.; MARTINEZ, I.: *La especie elegida: La larga marcha de la evolución humana*.
- ARSUAGA, J. L. *El collar del Neandertal: En busca de los primeros pensadores*. Ed. Temas de hoy. Madrid 1999.
- BERGER, L.R.; HILTON-BARBER, B.: *Tras las huellas de Eva. El misterio de los orígenes de la humanidad*. Ediciones B. Barcelona 2001.
- BERTRANPETIT, J.; JUNYENT, C.: *Viatge als orígens: Una història biològica de l'espècie humana*. Ed. Bromera, nº 4. Alzira 1998.
- BINFORD, L.R.: *En busca del pasado*. Ed. Crítica, Barcelona 1988
- BOID, R.; SILK, J.B.: *Cómo evolucionan los humanos*. Ariel Ciencia. Barcelona 2001.
- BURENHULT, G. (Ed.). *El amanecer de la humanidad. Los primeros humanos*. Ed. Debate-Circulo de Lectores. vol. 1. Barcelona 1994.

- BURENHULT, G. (Ed.). *Más allá de África. Las primeras migraciones*. Ed. Debate-Círculo de Lectores. Vol. 2. Barcelona 1994.
- BURENHULT, G. (Ed.). *De la Piedra al Bronce. Cazadores, recolectores en Europa, África y Oriente Medio*. Ed. Debate-Círculo de Lectores. Vol. 3. Barcelona 1994.
- BURENHULT, G. (Ed.). *Pueblos de la edad de piedra. Exploradores y agricultores de Asia, América y Pacífico*. Ed. Debate-Círculo de Lectores. Vol. 4. Barcelona 1995.
- CAMPBELL, B.G.: *Humankind emerging*. Ed. Harper Collins Publishers. London 1992. 6a edición.
- CELA, J.; F. J. AYALA (2001). *Senderos de la Evolución Humana*. Madrid, Alianza.
- CONROY, C. G.: *Reconstructing Human Origins: A modern Synthesis*. Ed. Norton. London 1997.
- COPPENS, Y. Y P. PASCAL, Eds. (2004). *Los orígenes de la humanidad* Madrid. Espasa.
- CHALINE, J. (2002). *Un millón de generaciones. Hacia los orígenes de la humanidad*. Barcelona, Ediciones Península s.a.
- DENNEL, R.: *Prehistoria económica de Europa*. Ed. Crítica. Barcelona 1987
- DOMINGUEZ, M.: *En el principio de la Humanidad*. Ed. Síntesis, 8. Madrid 1996.
- DOMINGUEZ, M.: *El primate excepcional: El origen de la conducta humana*. Ed. Ariel, 173. Barcelona 1997.
- FULLOLA, J. M^a.; PETIT, M.A.: (Coord.): *La puerta del pasado*. Ed. Martínez Roca S.A. Barcelona 199.
- GAMBLE, C. (2001). *Las Sociedades Paleolíticas de Europa*. Barcelona, Ariel.
- JONES, S.; MARTIN R.; PILBEAM D. (Eds.): *Human Evolution*. Cambridge Univ. Press. 1992.
- KLEIN, R. G. (1999). *The Human Career*. Chicago, University of Chicago Press.
- LEAKEY, R.E.; LEWIN, R.: *Nuestros Orígenes: En busca de lo que nos hace humanos*. Ed. Crítica. Serie Mayor. Barcelona 1994.
- LEWIN, R.: *Evolución Humana*. Biblioteca Científica Salvat. Barcelona 1993.
- MOURE, A.; GONZALEZ, M.R.: *La expansión de los cazadores. Paleolítico Superior y Mesolítico en el Viejo Mundo*. Ed. Síntesis. Colección Historia Universal, 3. Madrid 1992.
- QUEROL, M.A.: *De los primeros seres humanos*. Ed. Síntesis. Colección Historia Universal, num 2. Madrid 1991.
- REDMAN, CH. L.: *Los orígenes de la civilización: Desde los primeros agricultores hasta la sociedad urbana en el Próximo Oriente*. Ed. Crítica. Barcelona 1990.
- SCHICK, K.; TOTH, N.: *Making silent stones speak. Human evolution and the dawn of technology*. Ed. Touchstone. 1994
- SERVICE, E.R.: *Los cazadores*. Ed. Labor, Barcelona 1973.
- STRINGER, CH.; GAMBLE, CL.: *En busca de los Neandertales*. Ed. Crítica. Barcelona 1996.
- STRINGER, C. Y P. ANDREWS (2005). *La evolución humana*. Akal

AVALUACIÓ

⇒ *Mètodes d'avaluació dels coneixements teòrics.*

L'avaluació dels coneixements teòrics es farà mitjançant proves d'elecció múltiple, amb preguntes de 4 alternatives, descomptant els encerts a l'atzar i transformant decimalment la nota. La correcció de les proves serà sotmesa a requeriments psicomètrics.

En acabar un examen els alumnes trobaran, al tauler d'anuncis, les respostes considerades vàlides. De no trobar-se conforme amb alguna de les respostes proposades, caldrà que l'alumne faci per escrit, tot identificant-se, una defensa raonada de la seva alternativa. Aquest escrit serà lliurat a la Secretaria del Departament Prehistòria i serà estudiat pel professor, podent ésser cridat l'alumne per argumentar extensament. Finalment, hom arribarà a una conclusió: manteniment, rectificació o anul·lació.

Les preguntes anul·lades o rectificades bé per procediment anterior o pel resultat de l'anàlisi psicomètrica, seran anul·lades o rectificades per a la totalitat dels examinats.

⇒ *Tipus i nombre d'avaluacions*

Hi haurà dos tipus d'avaluació: formativa i acreditativa.

1. Durant el desenvolupament del quadrimestre, es faran principalment avaluacions formatives però que tindran contingència sobre la nota acreditativa (superació o no de l'assignatura). Aquestes avaluacions tindran un pes de un 40% sobre la nota i consistiran en:
 - ⇒ Visionar audiovisuals amb contingut referent al temari del curs i la resposta posterior d'una prova de preguntes breus.
 - ⇒ Lectures d'articles i la seva discussió a l'aula.
 - ⇒ Lliurament de síntesis de lectures recomanades.
 - ⇒ Lliurament de síntesis de conferències sobre Prehistòria.
2. Al final del primer quadrimestre es farà una prova d'elecció múltiple amb preguntes sobre tots els temes desenvolupats i les lectures recomanades. La nota obtinguda tindrà un pes de un 60%.
3. Es farà mitja amb la nota obtinguda al segon quadrimestre, aquesta serà la nota de la convocatòria de Juny. La convocatòria de Setembre consistirà en una prova d'assaig, on es desenvoluparan diverses preguntes.

⇒ *Criteris per superar l'assignatura*

Haver obtingut una nota de 5 o superior a l'avaluació definitiva. En el cas de no haver superat la primera convocatòria, l'alumne haurà d'examinar-se de nou de tota la matèria.